

Archeologisch vooronderzoek
Kabbeekvest te Tienen

COLOFON

Opdracht:

Archeologisch vooronderzoek Kabbeekvest te Tienen

Opdrachtgever:

Dexia Bank
Dexia Real Estate Banking
Pachecolaan 44
1000 Brussel

Opdrachthouder:

SORESMA nv
Britselei 23
2000 Antwerpen

Tel 03/221.55.00
Fax 03/221.55.03
www.soresma.be

kwaliteitslabel
ISO 9001:2000

Identificatienummer:

128653

Datum:

Maart 2009

status / revisie:

definitief

Vrijgave:

Jan Parys, Contractmanager

Projectmedewerkers:

Vanden Borre Jeroen, Mervis Dirk en Van Heymbeeck Eline

© Soresma 2009

Zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Soresma mag geen enkel onderdeel of uittreksel uit deze tekst worden weergegeven of in een elektronische databank worden gevoegd, noch gefotokopieerd of op een andere manier vermenigvuldigd.

Inhoud

Inhoud	1
1 Samenvatting	2
2 Inleiding	3
2.1 Algemeen	3
2.2 Doel van het onderzoek	3
2.3 Opzet van het rapport	3
2.4 Methode	3
3 Aard van de bedreiging	4
4 Het proefsleuvenonderzoek	5
4.1 Organisatie en methode	5
4.2 Sporen en structuren	5
4.3 Vondsten	6
5 Archeologische verwachting	7
6 Aanbeveling	8
7 Bijlagen	9
7.1 Afbeeldingenlijst in het rapport	9
7.2 Sporenlijst proefsleuvenonderzoek	10
7.3 Vondstenlijst proefsleuvenonderzoek	11
7.4 Fotolijst proefsleuvenonderzoek	13
7.5 Kaarten proefsleuvenonderzoek	14
7.6 Geplande ingreep	18

1 **Samenvatting**

In opdracht van Dexia Bank, afdeling Dexia Real Estate Banking, heeft Soresma een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd voorafgaand aan de bouw van een nieuw sociaal huis voor het OCMW.

Het terrein ligt te Tienen en is kadastraal gekend als Kabbeekvest Tienen, afdeling 1, sectie B, percelen 313K3, 335, 336K en 350Y. De totale oppervlakte van het terrein bedraagt ongeveer 1,1 ha. Soresma stelde voor 1320 m² (12%) te onderzoeken door middel van proefsleuven, enkel op de plaats waar de toekomstige verstoringen zullen komen.

De aanleg van het gebouw brengt bodemingrepen met zich mee. Naast nivelleringswerken en de aanleg van nutsleidingen wordt een (half)ondergrondse benedenverdieping voorzien. Soresma is nagegaan wat de impact is van de geplande werken op eventueel aanwezige archeologische waarden. Ook heeft Soresma door middel van een proefsleuvenonderzoek de archeologische waarden proberen duiden en waarderen.

Het proefsleuvenonderzoek toonde aan dat ter hoogte van de uit te breiden zone de bodemopbouw grotendeels verstoord was en dat er geen noemenswaardige archeologische waarden in de zone aanwezig waren.

Gelet op de lage archeologische verwachting als gevolg van de verstoringen en de schijnbare afwezigheid van belangrijke archeologische waarden adviseert Soresma dan ook voorafgaand aan de werken geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren.

2 *Inleiding*

2.1 *Algemeen*

In opdracht van Dexia Bank, afdeling Dexia Real Estate Banking, heeft Soresma een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd voorafgaand aan de aanleg van een sociaal huis te Tienen.

In het kader van het 'archeologiedecreet' (decreet van het Vlaams Parlement 30 juni 1993, houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, inclusief de latere wijzigingen) en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop archeologische waarden zich bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist, in samenspraak met Agentschap R-O Vlaanderen, eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de aanleg van de Gewestelijk Expresnet. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

Het terrein ligt te Tienen en is kadastraal gekend als Kabbeekvest Tienen, afdeling 1, sectie B, percelen 313K3, 335, 336K en 350Y. De totale oppervlakte van het terrein bedraagt ongeveer 1,1 ha. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd van woensdag 5 februari tot en met 6 februari 2009 door Jeroen Vanden Borre, Dirk Mervis en Eline Van Heymbeeck. Contactpersoon bij de bevoegde overheid, Agentschap R-O Vlaanderen is Els Patrouille. Contactpersoon bij de opdrachtgever, firma NV Dexia Bank, afdeling Dexai Real Estate Banking, is Christian Vuerstaek.

2.2 *Doel van het onderzoek*

Het proefsleuvenonderzoek moet vaststellen of in het plangebied interessante archeologische waarden aanwezig zijn. Dit houdt in dat aard, omvang en fysieke kwaliteit van de archeologische sporen en vondsten bepalend is bij advies voor eventueel vervolgonderzoek. Daartoe worden enerzijds de impact van de geplande werken onderzocht en anderzijds eventuele archeologische waarden gesitueerd en gewaardeerd.

2.3 *Opzet van het rapport*

Vanuit de overheid worden vooralsnog geen algemeen geldende eisen gesteld aan een archeologisch bureauonderzoek. Agentschap R-O Vlaanderen heeft in een specifiek Programma van Eisen voorwaarden opgesteld waaraan het voorliggend onderzoek moet voldoen.

Na de samenvatting en dit inleidend hoofdstuk wordt de bedreiging geschetst. Vervolgens wordt stilgestaan bij de resultaten van proefsleuvenonderzoek. Uiteindelijk volgt een synthese en een advies voor eventueel vervolgonderzoek.

2.4 *Methode*

Soresma heeft in eerste fase getracht zoveel mogelijk relevante informatie te verwerven over het plangebied en de toekomstige ingrepen. Het terrein zelf werd onderzocht door middel van een proefsleuvenonderzoek. 206,71 m² terrein werd onderzocht door één sleuf die 54 meter lang en 3 meter breed is. Hoewel dit beduidend minder is dan opgelegd door het Agentschap, voldeed het ruimschoots om de locatie van de toekomstige versterking goed te waarderen. Deze methode van werken is voorafgaand en tijdens het onderzoek besproken met Els Patrouille (Agentschap R-O Vlaanderen), Tom Debruyne (Portiva) en de opdrachtgever.

3 *Aard van de bedreiging*

Aan de Kabbeekvest te Tienen wordt een sociaal huis gebouwd op de percelen 313K3, 335, 336K en 350Y (Afdeling 1, Sectie B).

De aanleg van het gebouw brengt bodemingrepen met zich mee. Naast nivelleringswerken en de aanleg van nutsleidingen wordt een (half)ondergrondse verdieping voorzien (bijlage 7). Deze gezamenlijke ingrepen hebben een duidelijk nefaste invloed op eventuele archeologische waarden. Indien er archeologische waarden aanwezig zijn, worden zij geheel of gedeeltelijk vernietigd.

4 **Het proefsleuvenonderzoek**

4.1 **Organisatie en methode**

In opdracht van de firma NV Dexia Bank, afdeling Dexia Real Estate Banking heeft Soresma een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd voorafgaand aan de bouw van een sociaal huis te Kabbeekvest in Grobbendonk. NV Soresma voerde dit proefsleuvenonderzoek uit onderleiding van Jeroen Vanden Borre, Dirk Mervis en Eline Van Heymbeeck. Het proefsleuvenonderzoek ging door op donderdag 5 februari 2009 en gebeurde enkel op de plaats waar de toekomstige verstoringen zullen plaatsvinden.

Er werd gekozen één sleuf (zie Bijlage 7.5 Kaarten proefsleuvenonderzoek) aan te leggen op de plaats waar het gebouw zal komen. Deze sleuf stond loodrecht op de Kabbeekvest en was parallel met de Admontstraat. De sleuf was ongeveer 50 meter lang en 3 meter breed. Ze werd tot een maximale diepte van 1 meter 70 uitgediept. Dit betekent dat er zo'n 206, 71 m² terrein werd onderzocht.

Het proefsleuvenonderzoek had een voornamelijk prospectief karakter. Bedoeling was na te gaan in hoeverre archeologische waarden aanwezig waren in het plangebied. Deze waarden dienden gewaardeerd te worden.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek kwam naar voren dat het onderzochte terrein op de grens van twee soorten bodems lag. In het zuidelijke deel van het terrein gaat het over een droge, niet gleyige leembodem met textuur B horizont of met weinig duidelijke kleur B horizont. In het noordelijke deel gaat het over een zandige moederbodem (zie Bijlage 7.5 Kaarten proefsleuvenonderzoek).

4.2 **Sporen en structuren**

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd de zone onderzocht op archeologische sporen en structuren. Naast het profiel werd ook een grondplan gemaakt van werkput 1 (zie Bijlage 7.5. Kaarten proefsleuvenonderzoek). Er werden geen archeologische structuren aangetroffen, maar wel acht sporen waarvan er drie min of meer relevante sporen waren.

Afbeelding 1 Wp 1 Profiel Sp 5

Het profiel volgend (zie Bijlage 7.5 Kaarten proefsleuvenonderzoek) onderscheiden we:

- 1) Wp 1 Profiel Sp 1: maaiveld.
- 2) Wp 1 Profiel Sp 2: Donkergrijze, heterogene laag met kalkmortel vlekken en vlekjes, houtskool vlekjes en baksteenvlekjes. Er werden geen archeologische vondsten in aangetroffen (zie Bijlage 7.3 Vondstenlijst proefsleuvenonderzoek).
- 3) Laag Wp 1 Profiel Sp 3: Leemkleurige laag met her en der houtskoolvlekken. Er waren geen vondsten gevonden (zie Bijlage 7.3 Vondstenlijst proefsleuvenonderzoek).
- 4) Wp 1 Profiel Sp 4: Lichtgrijze laag met bruine vlekken en roestvlekken waar tal van losse vondsten naar boven kwamen (zie 4.3 Vondsten).
- 5) Wp1 Profiel Sp 5 (Afbeelding 1 en zie Bijlage 7.5 Kaarten proefsleuvenonderzoek): vermoedelijk een gracht die tijdens de Middeleeuwen Tienen beschermde. Het gaat om een leemkleurige bodem met glauconietvlekken en her en der houtskoolvlekken. De gracht was ongeveer 6 meter breed en 1,70 meter diep. Het spoor bevatte archeologische vondsten (zie 4.3 Vondsten).

- 6) Wp 1 Profiel Sp 6 (Afbeelding 2 en zie Bijlage 7.5 Kaarten proefsleuvenonderzoek): dit tweede archeologisch relevante spoor was een donkerbruine heterogene laag dat houtskoolvlekken en -vlekjes, baksteenspikkels en rolkeien bevatte. Het gaat waarschijnlijk om een U-vormige greppel of gracht. In het spoor werd één scherp aangetroffen (zie 4.3 Vondsten).
- 7) Wp 1 Profiel Sp 7: Lichtbruine homogene laag met houtskoolvlekken die losse vondsten bevatte (zie 4.3 Vondsten).
- 8) Wp1 Profiel Sp 8 (zie Bijlage 7.5 Kaarten proefsleuvenonderzoek): Recente verstoring.

4.3 Vondsten¹

Enkele losse vondsten werden in Wp 1 Profiel Sp 4 aangetroffen (zie Bijlage 7.5 Kaarten proefsleuvenonderzoek). Deze vondsten bestonden uit ongeglazuurde ceramiek (zowel oxiderend als reducerend gebakken of beide), één ijzeren voorwerp en mogelijk mortel en verbrande leem

Wp 1 Profiel Sp 5, ofwel de mogelijke Middeleeuwse gracht, bevatte een zestal ongeglazuurde scherven en één vuursteen die al dan niet bewerkt is geweest.

Eén scherp werd er in de vermoedelijke U- greppel/gracht (Wp 1 Profiel Sp 6) aangetroffen. Het gaat om ongeglazuurd aardewerk dat reducerend gebakken is.

Uiteindelijk werd er in Wp 1 Profiel Sp 7 nog een vijftal scherven gevonden en één natuurlijke silex. Het gaat om losse vondsten.

Afbeelding 2 Wp 1 Profiel Sp 6

¹ zie Bijlage 7.3 Vondstenlijst proefsleuvenonderzoek

5 ***Archeologische verwachting***

Op basis van de hierboven vermelde resultaten van het proefsleuvenonderzoek is het mogelijk tot een archeologische verwachting te komen voor het hele plangebied. De verwachting beperkt zich natuurlijk tot de geplande verstoring.

Het proefsleuvenonderzoek toonde aan dat het plangebied op het grensgebied tussen een lemige en zandige moederbodem is gelegen. Er werden in het totaal drie relevante archeologische sporen aangetroffen. Twee van deze sporen, namelijk Wp1 Profiel Sp 5 en Wp1 Profiel 1 Sp 6 zijn mogelijk grachten. Het derde spoor, Wp 1 Profiel Sp 8, is een recente verstoring.

Vondsten, zoals ceramiek, ijzer, silex en vermoedelijk mortel en verbrande leem kwamen uit een viertal lagen.

Samenvattend kan gesteld worden dat tijdens het proefsleuvenonderzoek geen noemenswaardige archeologische waarden werden aangetroffen. Soresma verwacht niet dat binnen de te verstoren zone nog relevante archeologische resten aanwezig zijn. Soresma adviseert dan ook geen verder archeologisch onderzoek.

6 **Aanbeveling**

De gehanteerde werkwijze zoals opgelegd in de bijzondere voorschriften leverde geen positieve diagnose op voor de mogelijke aanwezigheid van een archeologische site. Soresma vindt het dan ook niet noodzakelijk om een vervolgonderzoek in het onderzoeksgebied te doen.

De kans bestaat dat ondanks dit onderzoek alsnog archeologische vondsten worden gedaan. We maken de opdrachtgever attent op de wettelijke meldingsplicht voor archeologische vondsten. Indien tijdens werken vondsten of sporen aangetroffen worden die mogelijks archeologisch relevant kunnen zijn, dient melding te worden gedaan bij het Agentschap R O Vlaanderen.

7 ***Bijlagen***

1. Afbeeldingenlijst in het rapport
2. Sporenlijst proefsleuvenonderzoek
3. Vondstenlijst proefsleuvenonderzoek
4. Fotolijst proefsleuvenonderzoek
5. Kaarten proefsleuvenonderzoek
6. Geplande ingreep

7.1 ***Afbeeldingenlijst in het rapport***

Afbeelding 1: Wp1 Profiel Sp 5

Afbeelding 2: Wp1 Profiel Sp 6

7.2 Sporenlijst proefsleuvenonderzoek

Werkput	Spoor	Vulling	Aard	Textuur	Kleur	Vorm	Opmerkingen
1	1		Profiel				- Profiel werkput - Maaiveld
1	2		Profiel		Grijs		- Profiel werkput - Geen archeologische vondsten - Heterogene laag
1	3		Profiel		Leem		- Profiel werkput - Geen archeologische vondsten - Homogene laag
1	4		Profiel		Lichtgrijs bruin		- Profiel werkput - Archeologische vondsten - Homogene laag
1	5		Profiel		Leem	Gracht (?)	- Profiel werkput - Archeologische vondsten - Middeleeuwse gracht rond de stad (?)
1	6		Profiel		Donker bruin	Gracht (?)	- Profiel werkput - Archeologische vondst - Heterogene laag - U-vormige greppel/gracht (?)
1	7		Profiel		Lichtbruin		- Profiel werkput - Archeologische vondsten - Homogene laag
1	8		Profiel		Recent		- Profiel werkput
							- Recente verstoring

7.3 Vondstenlijst proefsleuvenonderzoek

Vondstnummer	Werkput	Spoor	Vulling	Aard vondsten	Opmerkingen
1	1	4		Aardewerk	<ul style="list-style-type: none"> - Rand van een pot - Kern is reducerend gebakken, rest oxiderend - Geen glazuur - Beetje overbakken aan buitenkant - Misbaksel (rand niet recht) - Hard gebakken = Middeleeuws?
2	1	4		Aardewerk	<ul style="list-style-type: none"> - Deel van een bodem - Kern is reducerend gebakken, rest oxiderend - Geen glazuur - Hard gebakken = Middeleeuws?
3	1	4		Aardewerk	<ul style="list-style-type: none"> - Scherf van een pot - Kern is oxiderend gebakken, rest reducerend - Geen glazuur - Zacht gebakken = poreus - 1e stuk van vier delen
4	1	4		Aardewerk	<ul style="list-style-type: none"> - Scherf van een pot - Kern is oxiderend gebakken, rest reducerend - Geen glazuur - Zacht gebakken = poreus - 2e stuk van vier delen
5	1	4		Aardewerk	<ul style="list-style-type: none"> - Scherf van een pot - Kern is oxiderend gebakken, rest reducerend - Geen glazuur - Zacht gebakken = poreus - 3e stuk van vier delen
6	1	4		Aardewerk	<ul style="list-style-type: none"> - Scherf van een pot - Kern is oxiderend gebakken, rest reducerend - Geen glazuur - Zacht gebakken = poreus - 4e stuk van vier delen
7	1	4		Aardewerk	<ul style="list-style-type: none"> - Scherf van een pot - Reducerend gebakken - Geen glazuur - Hard gebakken = Middeleeuws? - 1e stuk van vier delen
8	1	4		Aardewerk	<ul style="list-style-type: none"> - Scherf van een pot - Reducerend gebakken - Geen glazuur - Hard gebakken = Middeleeuws? - 2e stuk van vier delen
9	1	4		Aardewerk	<ul style="list-style-type: none"> - Scherf van een pot - Reducerend gebakken - Geen glazuur - Hard gebakken = Middeleeuws?
10	1	4		IJzer	- Onbekend stukje

11	1	4		Mortel?	- Mortel met blauw pleisterlaagje er rond?
12	1	4		Verbrande leem?	
13	1	5		Aardewerk	- Scherf van een pot - Oxiderend gebakken - Geen glazuur - Harde bakking
14	1	5		Aardewerk	- Scherf van een pot - Oxiderend gebakken aan de binnenkant - Reducerend gebakken aan de buitenkant - Zwarte deklaag aan de buitenkant - 4 ribbels aan de buitenkant
15	1	5		Aardewerk	- Scherf van een pot - Oxiderend gebakken - Geen glazuur, rode deklaag - Harde bakking
16	1	5		Aardewerk	- Scherf van een pot - reducerend gebakken - Geen glazuur, witte binnenkant - Harde bakking
17	1	5		Aardewerk	- Scherf van een pot - Oxiderend gebakken - Geen glazuur - Harde bakking
18	1	5		Aardewerk	- Scherf van een pot - Oxiderend gebakken - Geen glazuur - Harde bakking
19	1	5		Vuursteen/silex	- 2 retouches - Geen slagbult of slaggolven te zien
20	1	5		Rolkei	
21	1	6		Aardewerk	- Scherf van een pot - Reducerend gebakken - Geen glazuur
22	1	7		Aardewerk	- Scherf van een pot - Oxiderend gebakken - Geen glazuur, donkere deklaag - Harde bakking
23	1	7		Aardewerk	- Scherf van een pot - Kern is oxiderend gebakken, rest reducerend - Geen glazuur - Hard gebakken
24	1	7		Aardewerk	- Scherf van een pot - Oxiderend gebakken - Gele glazuur aan de binnenkant - Hard gebakken
25	1	7		Aardewerk	- Deel van een rand van een pot? - Oxiderend gebakken - Gele glazuur aan de binnenkant - Hard gebakken
26	1	7		Vuursteen/silex	- Natuurlijk

7.4 Fotolijst proefsleuvenonderzoek

Fotonummer	Spoor	Werkput	Vulling	Opmerkingen
1	Profiel Werkput1	1		IMG_0213, _0214, _0215, _0218
2	Wp 1 Sp 6	1		IMG_0216, _0224
3	Wp 1 Sp 5	1		IMG_0217, _0221, _0222
4	Wp1 VI 1	1		IMG_0223, _0226, _0230
5	Wp1 Sp 8	1		IMG_0228, _0229

7.5 *Kaarten proefsleuvenonderzoek*

Tienen OCMW Lambert Overzicht
Tienen OCMW Lambert Sleuf 1
Profiel volledig

Overzicht
schaal 1:1500

Tienen Kabbeekvest
OCMW gebouw
Dexia nv.

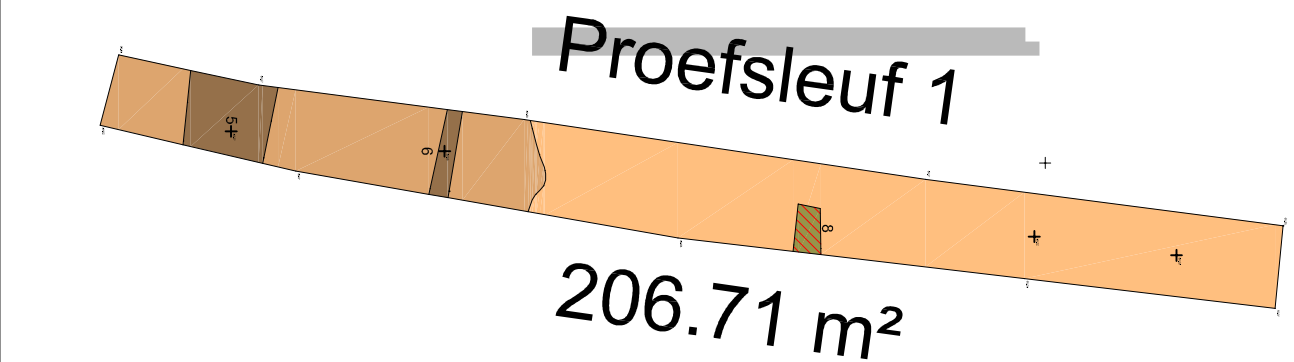
Overzicht

Kaartnummer 1

verklaring

- Zandige moederbodem
- Lemige moederbodem
- Spoor
- Recent spoor
- Topografische kaart
- Verstoring

schaal 1:1500
formaat A3
datum 06-02-2009
doc.nr. dim/128653.dwg

Tienen Kabbeekvest
OCMW gebouw
Dexia nv.

Sleuf 1

Kaartnummer 2

verklaring

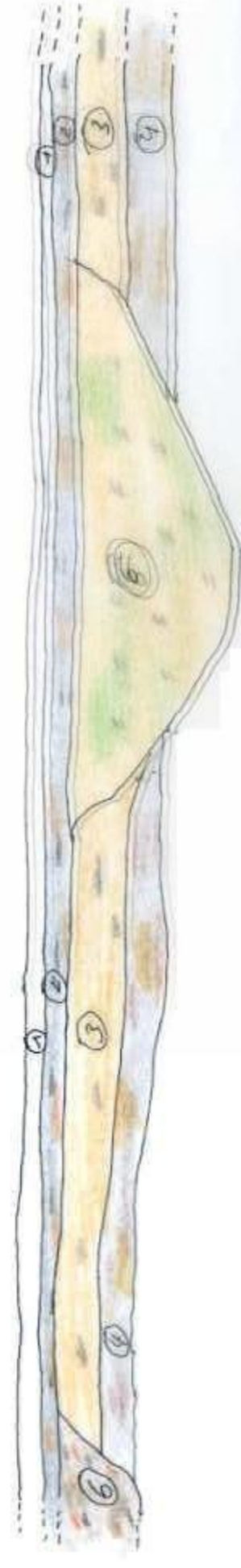
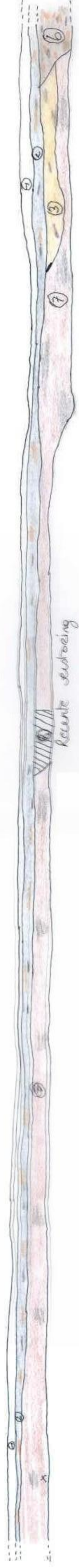
- Zandige moederbodem
- Lemige moederbodem
- Spoor
- Recent spoor
- Verstoring
- Topografische kaart

schaal 1:300

formaat A4

datum 06-02-2009

doc.nr. dim/128653.dwg

Profil zone 1

① Moerfeld

② Donker grijze heterogene laag met kalkmerfiet stikken en dekjes, houtskooldekken en baksteenstukjes

③ Leemkleurige laag met hez en der houtskooldekken

④ Lichtgrijze lemige laag met bruins stikken en westelijken

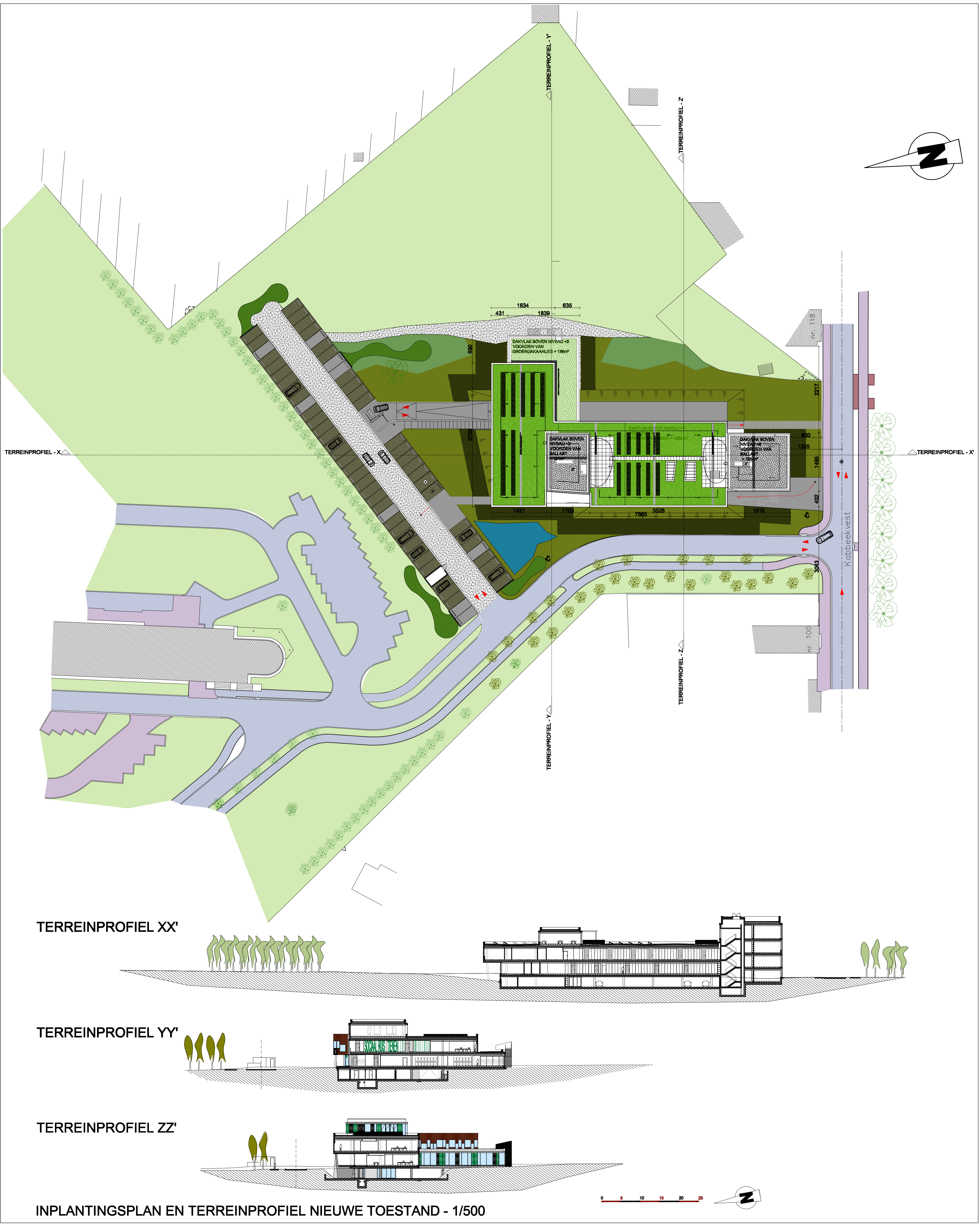
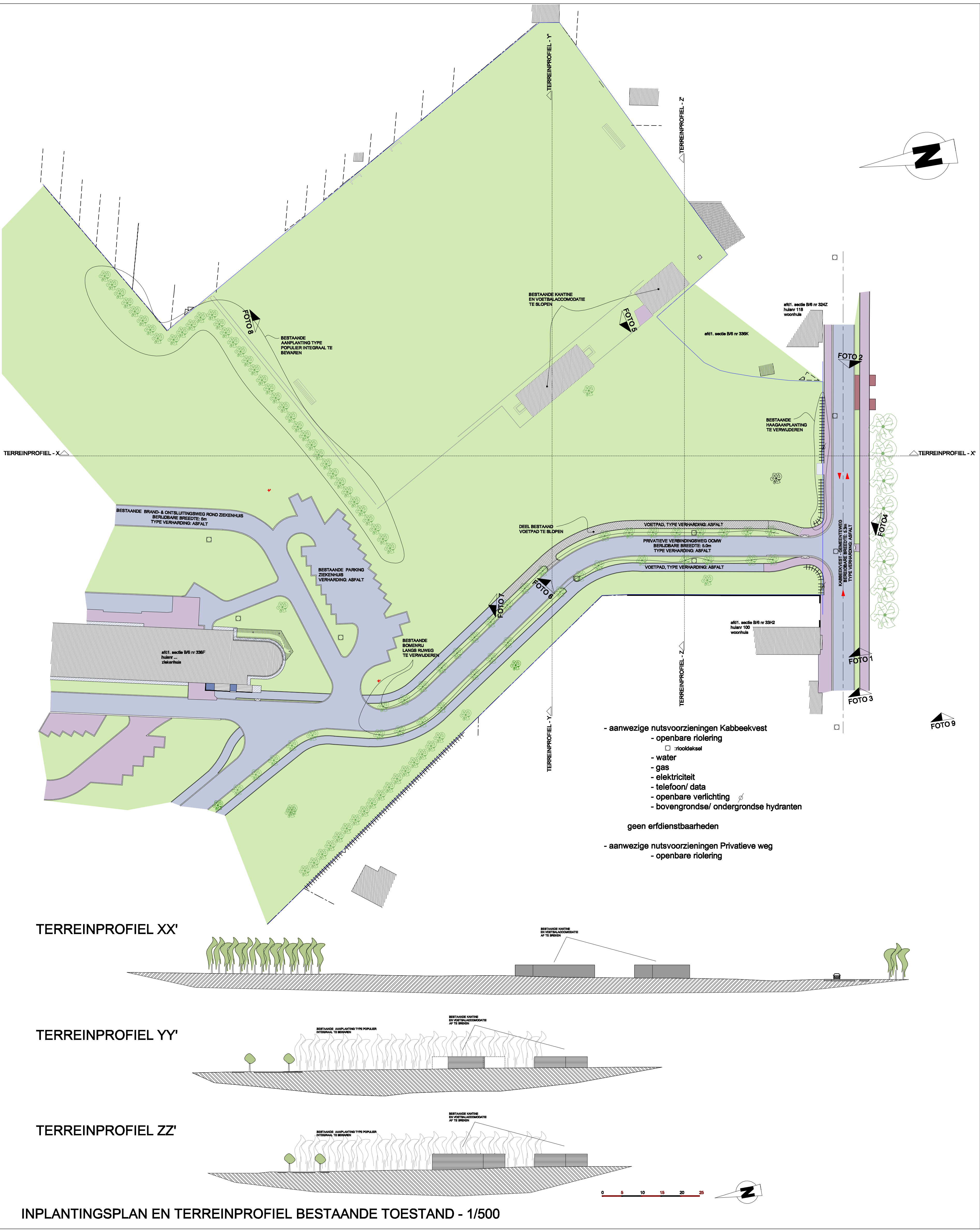
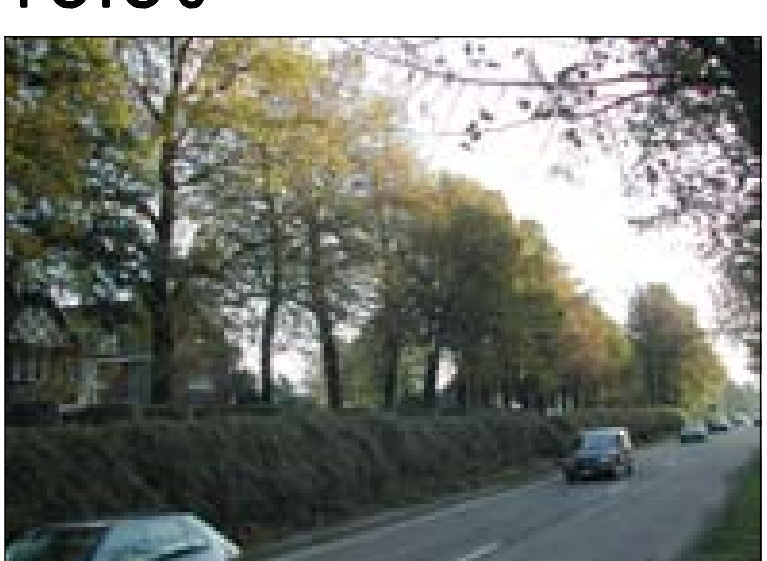
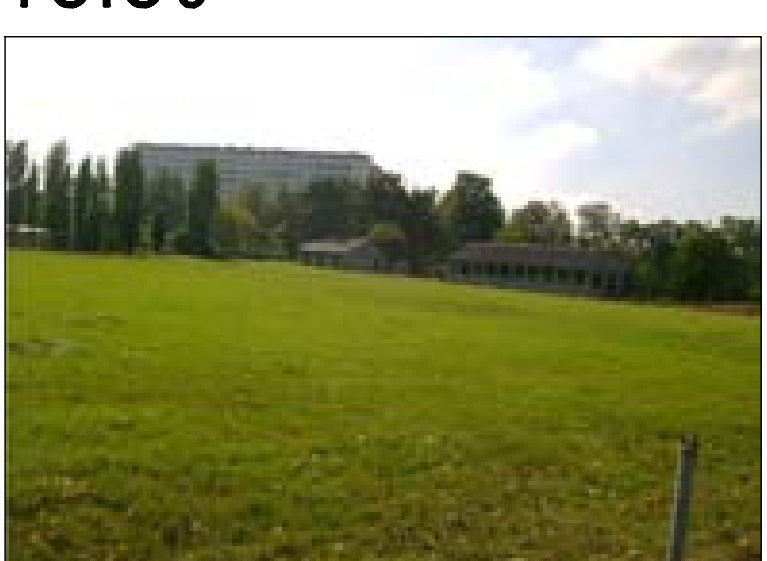
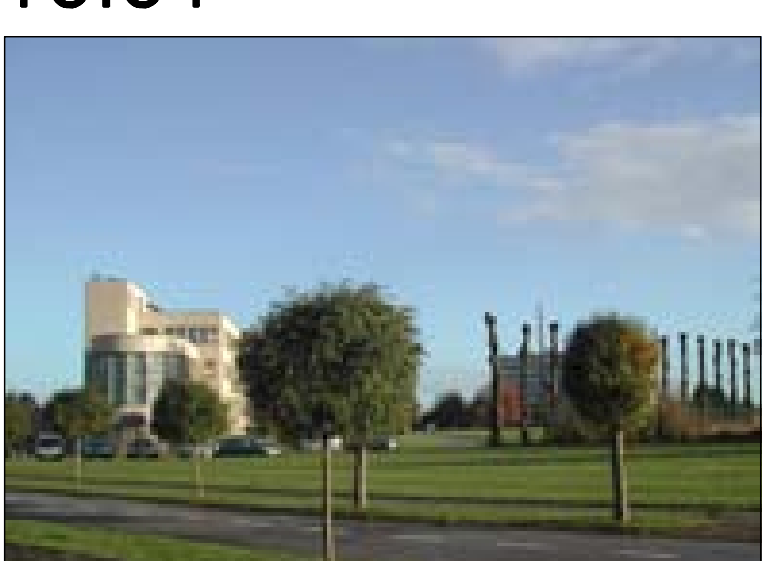
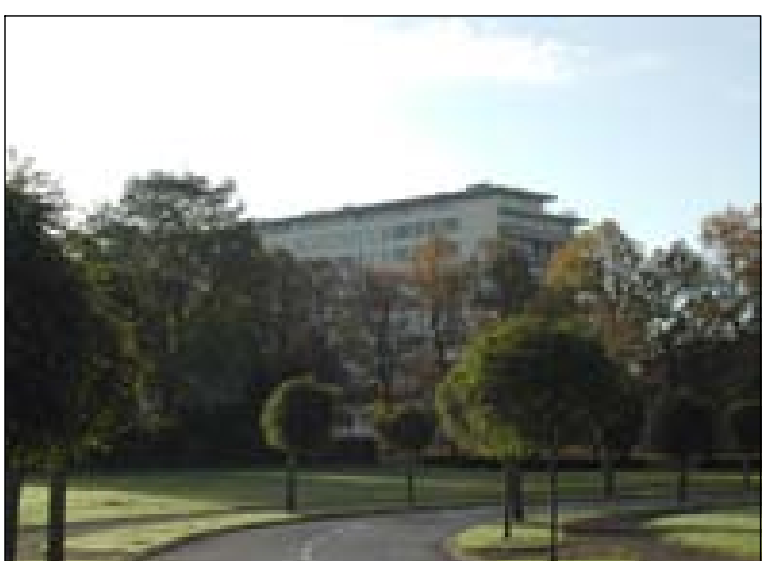
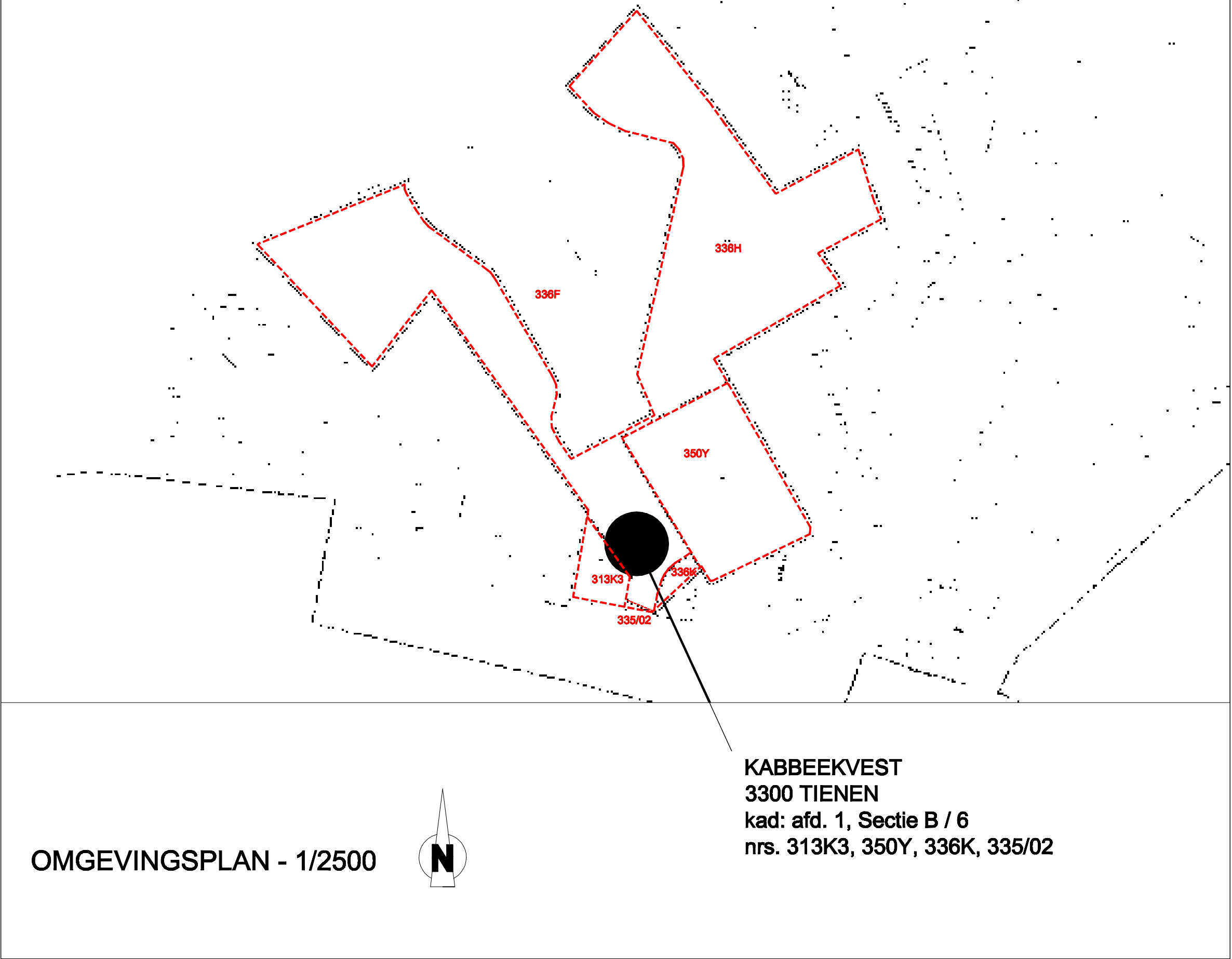
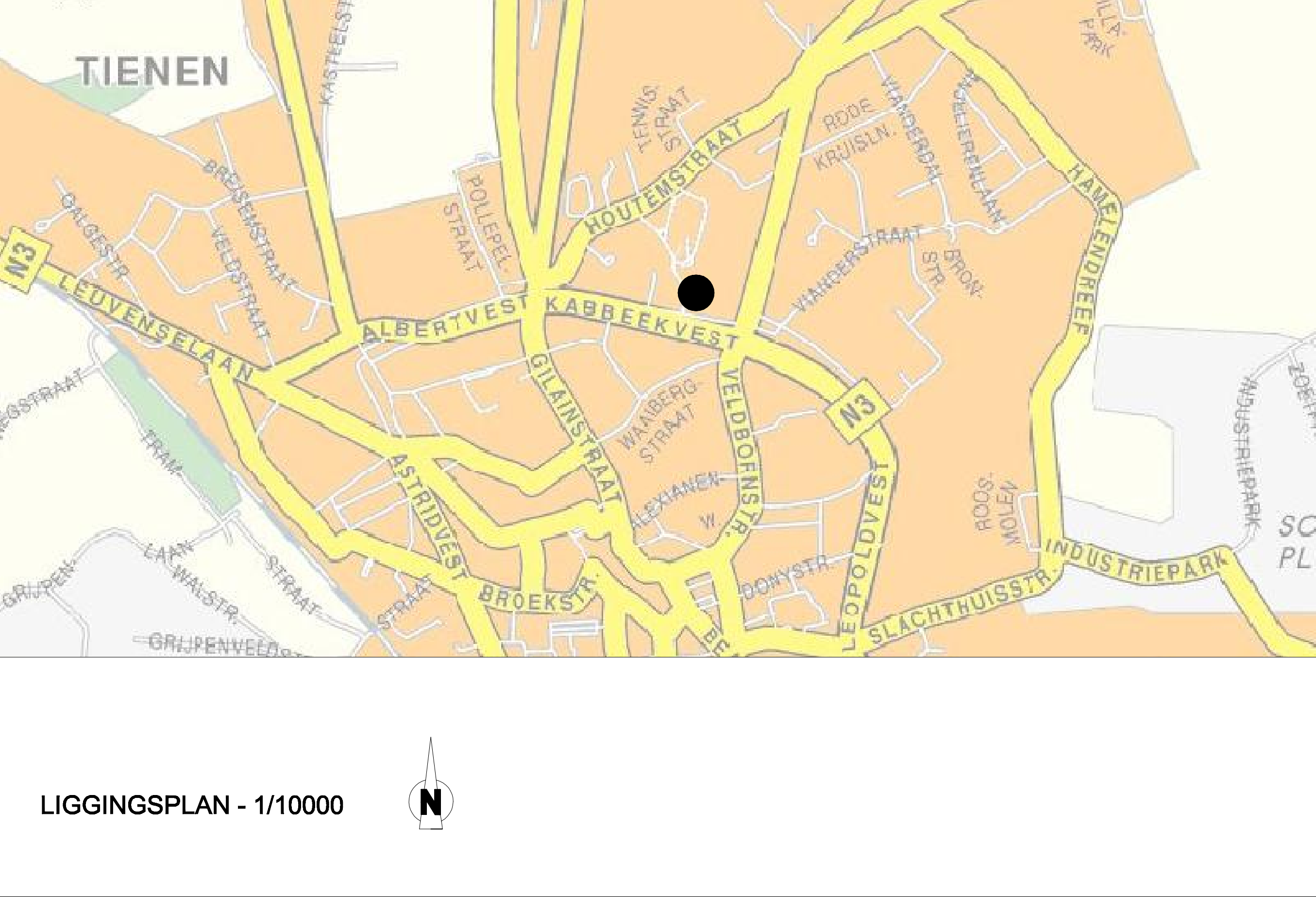
⑤ Leemkleurige laag met gleuconiet stikken en hez en der houtskooldekken \approx Middelsteense gracht rond de stad (?)

⑥ Donker bruine heterogene laag met houtskooldekken en dekjes, baksten stikken en dekjes \approx U-vormige greppel / gracht (?)

⑦ Lichtbruine homogene laag met houtskooldekken

⑧ Rechte uitvoering

7.6 *Geplande ingreep*

DEXIA Dexia Bank N.V.		dossiernummer 00001 - L146 Projectnummer 44 - 1000 BRUSSEL Tel. 02022 11 11 Dexia Real Estate Leasing Technical team - 02 04502		bouwheer	
OCMW TIENEN ism STAD TIENEN Vasconcelos 114, 3300 Tienen		leasingnemer			
SOCIAAL HUIS Kabbeekvest, 3300 Tienen		project			
INPLANTINGSPLAN, TERREINPROFIEL, LIGGINGSPLAN, OMGEVINGSPLAN		onderwerp			
AR-TE architectenvenootschap		ontwerper		DIVERSEN	
STABO		ingenieur		13777 P0018777_A	
Stef Vermeulen		Head of Technical team Christer Vuerstink St. projectleider Dierckx		BA-1/13	